

Kämärän koulukoti 1922

Helena Kalliola o.s. Homanen muistelee 70 vuoden takaisia aikoja

Rajan yli saavuttua tultiin Hukkajärvelle. Pakolaiset majoituivat ensin Hukkajärven ja Kiekinkosken taloihin. Siitä sitten jatkettiin matkaa kirkolle päin. Meidän perheemme majoitettiin Tyrävaara -nimiseen taloon 15 km kirkolta rajalle päin. Saimme ison tuvan yhden nurkan, joka oli myös talonväen omassa käytössä.

Meitä oli viisi lasta, isä, äiti ja oliko Baba, sitä en muista. Muu suku siirtyi Kuhmon kirkolle, Mikko perheineen, Jussi sekä Simo. Pekka ja Aleksanteri perääntyivät Lieksaan retkikunnan mukana, joka pakeni Repolasta.

Jonkinlaista avustusta saimme; jauhoja ja amerikanläskiä. Taloista saimme perunat ja maitoa. Isäni pääsi pian tukinajoon, kun oli hevonen. Yksi hevonen oli retkikunnan mukana, toinen huoltokuljettuksessa.

Sitten kolmas maaliskuuta isäni vei meidät lapset Kämärän koulukotiin. Meitä oli kolme, Ville 10 vuotta, Heikki 7-vuotias ja minä 12-vuotias. Isäni lähdettyä oli melkoinen tilanne kun kaikki kolme jäimme rappusille kuorossa itkemään ja ikävöimään. Tajusimme, että jotain peruuttamatonta oli tapahtunut: koti kaukana — vanhemmista erotettu! Sitä ei sanoilla voi kuvailla, miltä se vieläkin muistoina elää. Työntyyä pirttiin 48 lasta, tuntojaan purkaa itkuna ilmoille.

Koulukotina toimi vanha käytöstä tyhjilleen jäänyt kunnalliskoti. Uusi oli tehty 500 metrin päähän. Talvella oli vähän korjauksia tehty, mutta silti rakennus oli huonossa kunnossa. Lattialankut oli vanhat, raot suuret. Lattia pestiin hiekalla ja varpuluudalla. Yöllä hiiret ryömivät raoista ja juoksentelivat pirtissä rapisten ja vikisten. Lapset pelkäsivät, että ne tulevat vuoteisiin.

Armeijan vanhat käytöstä poistetut rautasängyt oli tuotu sängyiksi. Niissä nukkui alasängyssä kaksi pienempää ja lat vastakkain ja yksi ylhäällä. Päivä aloitettiin aamupesulla ja teellä. Teen lisäksi oli ruisleipää ja amerinläskiä (läskiä, joka oli uunissa sulatettu ja siihen sekoitettu suola). Se maistui äärettömän hyvältä.

Talvella iltapesu oli hankalaa. Rahilla kaksi vatiä; kauhalla vettä vatiin, niin se pari-

jono lopulta väheni. Kesällä oli jo helpompaa, karjatuovassa oli vettä padassa ja siellä juosti pesulle sekä saman tien toisella puolella olevassa lamassa käytiin uimassa.

Ruokailun jälkeen tupa laitettiin koulukuntoon, pöydät ja rahat toimi pulpetteina. Kuorossa lausuttiin A- E- I jne. Kyllä taisi opettajalta mennä korvat lukkoon kun 48 oppilasta huutaa A-A...

Päivällä oli ruokailu- ja ulkoilu-aika. Ruokailun yhteydessä veisattiin ruokaveisu, samoin päivän päätteeksi iltahartaus. Pappi kävi muistaakseni kerran kuukaudessa pitämässä hartauden. Siihen osallistuivat myöskin vanhempia, jotka olivat tulleet lapsiaan katsomaan. Pappi oli muistaakseni rovasti Fiilin. Hän oli meidän Repolassa toiminut pappi. Pojat hoiti puiden huollon, veden kuljettamisen, saunan lämmittämisen, ulkolumityöt ym. pihatyöt. Tytöt siivosivat, isommat pesivät pyykkiä saunalla. Pojat silittivät ja osallistuivat siivoustöihin.

Kesällä hoidettiin kasvimaata. Viikatteilla pojat näyttivät pihamaan nurmikat, yhdessä perattiin kasvimaat. Kerättiin kukkia, laulettiin ja sidottiin kukista seppeleitä.

Koulun päätyttyä saimme lähtää muutamaksi viikoksi lomalle. Monella olivat vanhemmat tulleet rajan yli. Oli lapsia, joiden vanhemmat olivat jääneet kotiseudulleen. Serkkuni Reino Romanaisen vanhemmat jäivät Saarenpään.

Kesäaikana säilöttiin sienia ja marjoja. Mustikat kuivatettiin, puolukat saaveihin survottiin, sienet suolattiin. Kerättiin marjoja myöskin kunnalliskodin tarpeisiin; litran hinta oli 10 penniä. Mutta kolmella litralla saatiin jo niin suuri raha (hilikku) 25 penniä. Sitä sitten kolikko kämmenellä juostiin toisille kehuun ja näyttämään. Olimme maailman rikkaimpia lapsia, ei voiteltu eikä valiteltu, ei!

Koulukodin tien toisella puolella oli lampi. Olimme pojat sekä tytöt kovia onkimaan ja tulihan niitä kymyniskaisia ahvenia. Verkkojakin kudoimme.

Rannalla pojat rakensivat laudoista leikkimökkejä, sellaisia laavuntapaisia, että voitiin sateellakin istua siellä. Myös leikkimökeissä oli jär-

jestäjät vuorollaan. Syksyinen sadeilta oli todella ankea, joku meni sänkyyn ja illanhämärässä alkoi kuulua niiskutus — meni toinen ja kolmaskin ja levisi koko pirtin ylle se valtava "kuurosade joka vuolaana virtasi pihamaalle lampea kohden". Mutta sateen jälkeen paistoi jälleen päivä. Oli kevyt olo taas.

Opettajina oli johtaja Sandra Laihia opettaja sekä sairaanhoitaja Anna Paavola. Emäntänä oli Repolassa syntynyt Riikintäti. Taloudenhoitajana oli Vasili Vaara. Hän asui kirkolla Pajakkakosken toisella puolella pappilan väentuvassa.

Vuonna 1924 koulukoti siirtyi sitten Kämärästä Tuupalaan. Tuupalan omisti joku kartanonherra näköinen herr. Siellä oli ruokakello, joka vieläkin on nähtävänä siellä. Tuupalassa oli lapsia jo yli 50. Opettajina olivat silloin Matti Kälvijäinen ja Auni Homanen, johtaja oli edelleenkin Sandra Laihia.

Minä olin siirtynyt silloin Nurmeksen yhteiskouluun, joten en ollut enää Tuupalassa. Sitä en tiedä, koska se lopullisesti lakkasi toimimasta.

Tuupala toimii nykyisin kotiseutumuseona. Kävin siellä kaksi vuotta sitten, se oli ihastuttavan kauniiksi entisoity. Tuupalan pihamaalta suuntasimme matkamme kohti rajaa Kostamukseen ja sieltä Repolaan sekä kotikylääni Saarenpään. Istuin Hannu Pottosen autossa, ja rajan ylitettyäni mieleeni tulvahti 70 vuoden takaisia lapsuusmuistoja Karjalan termäsilta. Kyllä näihin vuosiin on kertynyt monenlaisia elämänvaiheita. Sitä voisi kertoa monena iltana Homanen harmaassa pirtissä ja monta pärettä pihdissä hiiltyisi hämärässä tuvassa.

Päästyämme sitten kotikylään Homasenniemelle saimme kohdata tuhkaksi jäähtyneet tulisijat. Saarenpään kylään päästyämme totesimme, että 19 taloa oli poltettu ja pelot olivat heinittyneet. Siinä kaikki raunioilla seisten pulpahti runo mieleen...

*Kunnekkia laulajat lähteneet?
Kanteleensoittajat kaikonneet?
Pirtit poltettu poroiksi,
jäähtyneet tuhkaksi tulisijat.*

Suursiivous Kämärän isossa pirtissä; kesk. käsi pesuvadissa Jelena Homanen (Kalliola), oik. takana Ulli Tichanoff, alk. vas. Natalie Kirjanen, ensimmä. vesikorentoa kantavista pojista Aleksii Ivanoff, uunin äärellä takana Sanni Sergejeff.

Aamiainen ruohikolla ja paljon muutakin. Osa lapsista siivoaa, rannassa on neljä poikaa ongella ja muut nauttivat arvatenkin tsäijyä.

Kuhmon
Kontion
koulu
vuosina
1922—23

1) Laukkanen Ville 6v., 2) Nesterinen Paavo 8v., 3) Samulinen Anni 6v., 4) Kiirikoff Anni 7v., 5) Samulinen Maija 9v., 6) Kiirikoff Leena 8v., 6) Kiirikoff Leena 8v., 7) Melentjeff Heikki 9v., 8) Triipponen Vukol 10v., 9) Nykänen Santtu 11v., 10) Ivanoff Aleksii 12v., 11) Ivanoff Juho 13v., 12) Ivanoff Mikko 13v., 13) Tichanoff Ulli 13v., 14) op. Pekka Kontio, 15) Filipoff Iida 14v., 16) Sergeijeff Outi 13v., 17) kapteeni Ilmari Järvinen, 18) Ivanoff Natalie 14v., 19) Aheinen Usti 12v., 20) Sergeijeff Mari 11v., 21) Ivanoff Outi 14v., 22) Bogdanoff Anni 14v., 23) Kiirikoff Natalie 12v., 24) op. Maiju Heikkinen, 27) Tichanoff Sandra 11v., 28) Bogdanoff Mari 12v., 29) Karpoff Outi 13v., 30) op. Anni Homanen, 31) op. Sandra Laihia, 32) Nesterinen Teppo 12v., 33) Kirjanen Natalie 8v., 34) Isajeff Liisa 12v., 35) Lukkanen Outi 9v., 36) Homanen Heikki 8v., 37) Samsonoff Mikko 12v., 38) Makkinen Palaga 10v., 39) Homanen Outi 8v., 40) Kirjanen Maikki 11v., 41) Nykänen Paula 8v.

Lisäksi kuvassa ovat seuraavat lapset, joita ei kyetty tunnistamaan. Ananjen Janalta 10v., Bogdanoff Nasto 14v., Feodoroff Palaga 13v., Kyrssönen Olga 9v., Laukkanen Anni 12v., Melentjeff Veera 7v., Mihailoff Iro 8v., Mihailoff Leena 8v., Melentjeff Outi 9v., Ossippainen Jiina 11v., Sergeijeff Sanni 9v., Tahvanainen Impi 12v., Ananjen Mikko 10v., Bogdanoff Teppo 7v., Ivanoff Onni 10v., Karpoff Aleksii 13v., Melentjeff Simo 14v., Miinin Paavo 11v., Muntijeff Ananie 13v., Nesterinen Juho 11v., Nikitin Yrjö 13v., Sergeijeff Juho 13v., Tahvanainen Iikka 14v., Tichanoff Juho 13v., Tichanoff Mikko 13v., Timokkainen Mikko 11v., Triipponen Ville 10v., Triipponen Heikki 8v., Valtanen Heikki 13v., Valtanen Ville 14v.

Vv. 1924—25

Koulu toimi Kuhmon palokunnan talossa, jossa oli myös luteril. rukoushuone.

1. rivi vas: Heikki Triipponen, Jussi Nesterinen, Jussi Nykänen, Pekka Triipponen, Hilippä Ragujeff, Teppo Bogdanoff, Maikki Triipponen, Sassi Jehimoff.

2. rivi vas: Tanja Homanen, Anni Maksimainen, Anni Stepanoff, Olga Isajeff, Paula Nykänen, Olga Bogdanoff, Veera Melentjeff.

3. rivi: Anni Artemjeff, Sanni Sergejeff, Natalie Maksimainen, Outi Homanen, Leena Kiirikoff, ?, Anni Samulinen. Takana Mari Bogdanoff ja Outi Lukkanen.

Vv. 1924—25

Rukoushuoneen rapuilla. Kuistilla Irja Vaara ja Anni Vaara.

1. vas: Anni Stepanoff, Maikki Triipponen, Sassi Jehimoff, Teppo Bogdanoff, Jussi Nykänen, Anni Maksimainen, Nadja Samulinen.

2. vas: Veera Melentjeff, Anni Kiirikoff, Olga Isajeff, Tanja Homanen, Liisa Bogdanoff.

3. vas: Jussi Vatanen, Natalie Maksimainen, Anni Samulinen, Anni Aheinen, Paavo Nesterinen, Heikki Triipponen.

4. vas. 10 päätä: Outi Melentjeff, Natalie Kiirikoff, Paula Nykänen, Mari Bogdanoff, Outi Homanen, Heikki Melentjeff, Leena Kiirikoff, Sanni Sergejeff, Outi Lukkanen.

Takarivi: Maija Samulinen, Palaga Makkinen, Outi Nesterinen, Anni Filipoff, Anni Artemjeff, Liisa Isajeff, Olga Bogdanoff, op. Anni Homanen.

Vv. 1924—25

Voimistelutunti kou-
lussa. Oppilaiden ikä
oli 7—14 vuotta.
Opettajana tässä An-
ni Homanen.

Eturivi: Anni Stepanoff, Maikki Triipponen, Nadja Samulinen, Jussi Nykänen, Anni Kiirikoff, Outi Nesterinen, Natalie Maksimainen, Anni Samulinen, Liisa Bogdanoff, Outi Lukkanen, Olga Bogdanoff, Liisa Isajeff.
Takarivi: Sassi Jehimoff, Anni Maksimainen, Jussi Nesterinen, Olga Isajeff, Tanja Homanen, Jussi Vatanen, Veera Melentjeff, Paula Nykänen, Paavo Nesterinen, Heikki Melentjeff, Anni Aheinen, Mari Bogdanoff, Outi Melentjeff, Teppo Bogdanoff, Anni Artemjeff.

Vv. 1925—26.

Oppilaat ryh-
mäkuvassa.
Opettajat Anni
Homanen,
Matti Kälviäi-
nen.

Etu- ja keskirivi, päät vas: Pekka Jehimoff, ?, Anni Lukkanen, Anni Stepanoff, Sassi Jehimoff, Katri Lukin, Anni Maksimainen, Outi Aheinen, Tanja Homanen, Veera Homanen, Natalie Stepanoff, Olga Isajeff, Anni Ivanoff, Vasselei Isajeff, Hilippä Ragujeff, Jukka Bogdanoff, Natalie Maksimainen, Heikki Nykänen, Outi Nesterinen, Santtu Nykänen.
Takarivi vas: Heikki Melentjeff, Heikki Triipponen, Jussi Nesterinen, Mari Bogdanoff, Jussi Nykänen, Anni Samulinen, Liisa Bogdanoff, Anni Aheinen, Outi Melentjeff, Liisa Isajeff, Olga Bogdanoff, Sanni Sergejeff, Anni Filipoff, opettajat, istuu Paavo Nesterinen.

"Rukoushuone"
kevät 1927
"Päästö."

Muamot kuis-
tilla. Alh. oike-
alla opettajat:
Anni Homan-
nen, Kaasinen
(käymässä),
Matti Kälviäi-
nen, pappi Isa-
jeff, suojelus-
kunnan pääl-
likkö Valdemar
Ylönen (poi-
kain voimiste-
lu).

1. vas: Veera Homanen, Vasselei Isajeff, Natalie Stepanoff, Jussi Nykänen, Anni Stepanoff, Katri Lukin, Pekka Jehimoff, Maikki Jehimoff.

2. Tanja Homanen, Nadja Samulinen, Jukka Bogdanoff, Hilippä Ragujeff, Onni Lukkanen.

3. Ville Triipponen, Olga Isajeff, Anni Maksimainen, Liisa Bogdanoff, Anni Filipoff, Anni Aheinen.

4. loput pylv. välissä vas: Teppo Bogdanoff, Matroona Ivanoff, Natalie Ivanoff huivi, Anni Samulinen, Paula Nykänen, Palaga Artemjeff huivi, Natalie Ivanoff huivi, Anni Samulinen, Paula Nykänen, Palaga Artemjeff huivi, Natalie Maksimainen, Maikki Triipponen, Miitrei Filipoff, Outi Lukkanen, Maria Bogdanoff, op. Pekka Kontio, Outi Homanen huivi, Outi Melentjeff, Hilippä Triipponen, Liisa Isajeff.

Ylh. vas: ?, Pekka Triipponen, Heikki Triipponen, Heikki Melentjeff.

Oik. kuisilla: Anni Artemjeff, Paavo Nesterinen, Sanni Sergejeff, Santtu Nykänen, Outi Nesterinen, ? Sergejeff, Palaga Makkinen, Anna Isajeff, Helena Triipponen, Katri Stepanoff, Anna Filipoff, Iida Filipoff, Hekla Maksimainen, Aino Stepanoff. Pikkuipanat: Ville Stepanoff ja Liisa Melentjeff.

Pappi Mikael Isajeff-Ievasella oli Kipolassa "kirikkö". Nämä riäkkähiset on käytetty pokajenjalla ja molimassa kirikössä riäkkijään anteeksi.

ed.: ? Ville Stepanoff, Jussi Bogdanoff, Heikki Homanen.

1. vas: Marin Sandra, Sanni Isajeff, Katri Lukin huivi, Veera Homanen, Sohvi Ivanoff, Maija Isajeff.

2. vas: Olga Isajeff, Anni Stepanoff, Lyyli Samulinen ?, Laina Ivanoff, Natalie Stepanoff, Irja Ivanoff, Anni Lukkanen, Onni Lukkanen, ?, Nikolai Isajeff, Vasselei Isajeff.

Keskellä opettajat: Anni Homanen, Katri Kempainen, Mika Isajeff.

Kontion koulu/kevät 1928; "päästö".

Edessä vas: Onni Lukkanen, Anni Stepanoff, Santtu Nykänen, Jussi Bogdanoff, Jussi Vatanen, Jouki Vatanen, Pekka Jehimoff, Veera Homanen, Katri Lukin, ?, Outi Aheinen, Jussi Nykänen, Nikolai Isajeff, Heikki Nykänen, Vasselei Isajeff.

Takana vas: Tanja Homanen, Anni Maksimainen, Hilippä Ragujeff, Maikki Triipponen, Jukka Bogdanoff, Sassi Jehimoff, Teppo Bodanoff, Nadja Samulinen, Anni Lukkanen.

Parvella vas: Anni Aheinen, Sergeijeff, Anni Samulinen, Matroona Ivanoff, Paula Nykänen, Anni Vaara, Oksenie Bogdanoff kaappi sylissä, Palaga Artemjoff, Okahvie Makkinen, Helena Triipponen, Hilippä Triipponen.

Oli siinä baabuskalla tai muutuskalla työmuata kerätä omat tai vierahat rosbonniekat tai riibusnikat kirikköh kuajittavaksi ja moli-mah. Pappi hoiti sielut ja maatuska keitti suajut koko ristirahvahalle.

Edessä vas: Maija Isajeff, Sanni Isajeff, Anni Demidoff, Nikolai Demidoff, Veera Ivanoff, Sohvi Ivanoff, Nikolai Bogdanoff, Heikki Homanen, kirkkoherra Mikael Isajeff (Ievanen).

Takana vas: Miitrei Filipoff, Maija Ivanoff, Irja Ivanoff, maatuska Anna, sylissä Yrjö, Laina Ivanoff Matroonan tyttö, Laina Ivanoff Mikon tyttö, Jussi Bogdanoff, Jussi Ivanoff.

Sk-talon eli Korpilinnan koulu; ”päästö”, kevät 1929.

1. vas: Pekka Jehimoff, Jussi Nykänen, Jussi Bogdanoff, Nikolai Isajeff, Pekka Triipponen, Onni Lukkanen, Jussi Vatanen, Veera Homanen, Anni Ivanoff, Katri Lukin, Natalie Stepanoff.

2. vas: Jukka Bogdanoff, Hilippä Ragujeff, Anni Luukkanen, Nadja Samulinen, Sassi Jehimoff.

3. vas: Miitrei Filipoff sylissä Sanni Isajeff, Liisa Melentjeff, Maija Isajeff, Mari Bogdanoff, Anni Maksimainen, Maikki Triipponen, Paula Nykänen, Olga Isajeff, Tanja Homanen, Jussi Nesterinen, Heikki Nykänen, Vasselei Isajeff, Anni Stepanoff, Laina Ivanoff mustapäätä, Outi Aheinen rusettipäätä.

Takana: Iida Filipoff, op. Raisa Sihvo, maatuska Isajeff, Mikael Isajeff, Nasti Lukkanen, op. Pekka Kontio, Anna Filipoff, ?, Heikki Triipponen, alla äiti Helena Triipponen, Anni Filipoff ruutupusero, Teppo Bogdanoff, Liisa Isajeff. Tak. Oksenie Bogdanoff, Santtu Nykänen, Anni Aheinen huivi, Palaga Artemjeff, Natalie Maksimainen huivi, Natalie Ivanoff (Tuupalan asuntolan keittiö).

*”Kiitän, mä emo sinua,
nuorna tuuteltuasi,
pienoisena pielyäsi,
rinnoin ruokiteltuasi.*

*Vielä kiitän veikkoseni,
veikkoseni, siskoseni,
kostelen koko perhen,
kaikki kasvikumppalini,
joien joukossa elelin,
kasvoin kanssa kasvinaian”.*

(Kalevala)

Vas: Mikael Isajeff-Ievanen, Hilippä Ragujeff, maatuska Isajeff, Martti Vatanen, Irja Ivanoff, Maija Isajeff, Onni Lukkanen, Sanni Isajeff, Veera Homanen, Jouki Vatanen, Outi Homanen, Veera Ivanoff, Lyyli Samulinen, Tanja Homanen, Olga Isajeff, Anni Stepanoff. Kirkkoherra Isajeffin kotikirkon Kilpolan edessä. Viiden vuoden kuluttua Isä-Mikaelilla oli edessään raskain tehtävänsä, hän joutui siunaamaan Kuhmon sankarihautaan kuvassa olevat Hilipän ja Onnin monien muiden pakolaispoikien mukana.